

VINKKEJÄ HAVAINNOIMISEEN

Vuosiluokka: E-2 lk

Tavoite: kannustaa ihmettelemään ja havainnoimaan

Tarvikkeet: -

Kulje ryhmän kanssa eläinpuisto rauhassa reitin mukaisesti. Tutustukaa eläimiin alla olevien tehtävien, vinkkien ja tietoiskujen avulla.

Luonnon havainnointi

Tarkkailkaa eläinpuistokierroksella eläinten lisäksi myös ympäröivää luontoa. Etsikää sieltä merkkejä eläimistä.

Seuraavat asiat ovat melko yleisiä havaittavia:

Linnun pesäkolo

Pajunoksa, jota jänikset syöneet

Tikan kuorima puu

Linnun ääni

Tikan kävynnokkimiskolo

Syöty käpy (myyrän, oravan vai tikan?)

Eläimen jälki hangella

Myyrän rapina sammalen seassa

Näiden lisäksi eläinpuiston ympäristössä voi nähdä paljon erilaisia lintuja, sekä oravia. Näettekö korpin, variksen ja harakan? Erityisesti lintualueella voi nähdä varpusen, ja kuulla monia muita lintuja, kuten kanahaukan ja hömötiaisen.

Saukko

Saukko on taitava uimaan. Se pystyy sulkemaan korvat ja sieraimet sukeltaessaan, jottei niihin mene vettä. *Kokeilkaa pystyttkö te?*

Majava

Millainen häntä majavalla on? Miksihän se on niin iso ja litteä?

Majava säilyttää pedot läimäyttämällä hännän voimakkaasti veden pintaan, jonka jälkeen se sukelta näkymättömiin. Majava voi olla veden alla jopa 15 minuuttia!
Kauanko sinä pystyt olemaan hengittämättä?

Eläintalo

Näätäeläimet nukkuvat päivällä ja valvovat yöllä, eli ne ovat yöaktiivisia. *Löydättekö niiden nukkumapaikan?*

Tarkkailkaa vaivaishiiriä ja myyriä. Vaivaishiiret ovat taitavia kiipeilijöitä, ja käyttävät häntää viidentenä jalkana. Minne myyrät piiloutuvat?

Linnunpöntöt

Tutkikaa erilaisia pönttöjä. *Lukekaa lajien "tiesitkö?" -tekstejä. Mikä oli hassuin tieto?*

Ranuan eläinpuistoon on ripustettu 100 linnunpönttöä luonnonlinnuille. *Seuratkaa kulkiessanne löydättekö pönttöjä.*

Pöllöt

Tunturipöllö ja huuhkaja ovat hyvin eri näköisiä. *Kummat oli helpompi löytää? Miksi? Minkälainen niiden elinympäristö on?*

Huuhkajat asuvat metsissä, tunturipöllöt puuttomilla seuduilla, joissa lunta riittää pitkälle kesään. Ne ovat eri värisiä, jotta ne maastoutuvat ympärillä olevaan luontoon, jolloin ne ovat paremmin petojen katseilta piilossa. Pöllö on myös itse peto, joten saalistaminen on helpompaa maastonvärisen höyhenpiteen asiasta.

Kotka

Maakotka on yksi suurimmista linnuistamme. Sen siiven kärjestä toisen kärkeen on yli 2 metriä! *Mitatkaa omien "siipien" pituus - mikä lintu olisit?*

Korppi

Korppi on viisas eläin. Meillä asuva Korri-korppi osaa halutessaan avata vesikanisterin korkin! Eläintenhoitajien onkin keksittävä niille paljon tekemistä! Mitähän ne tänään saavat touhuta? *Katselkaa minkälaisia leluja, laatikoita, ruokapiiloja tai muuta löydätte aitauksesta.*

Amurinleopardikissa

Tämä kissa on harvinainen näky! Ne liikkuvat luonnossa öiseen aikaan äänettömästi hiipimällä. Siten ne voivat väijyä saaliita ja napata ne nopealla liikkeellä.

Kävelkää hiekkatielle saakka hiipimällä yhtä hiljaa kuin kissa!

Villisika

Röh! Villisika on kesysian esi-isä! Tiedättekö mitä siat tykkäävät tehdä?

Ainakin rypeä mudassa, tonkia maata vahvalla kärsällään, ja nukkua läjässä!
Tarkkailkaa, näettekö mitä villisiat nyt tekevät.

Jääkarhu

Ruskeakarhu

Kumpi oli ensin, jääkarhu vai ruskeakarhu?

Ruskeakarhu! Aikojen myötä osa ruskeakarhuista opetteli elämään pohjoisen kylmissä talvissa. Kului monia tuhansia vuosia, kun näiden ruskeakarhujen jälkeläisistä tuli enemmän ja enemmän jääkarhun näköisiä ja kokoisia.

Mitä eroja löydätte karhuista? Tarkkailkaa karhuja, tutkikaa niiden kuvia infotaulusta, verratkaa "karhu oikeassa koossa" -kuvia.

Jääkarhu on: valkoinen, isompi, suipomman muotoinen, isommat tassut. Sen karvat on myös onttoja, joten niiden sisällä on ilmaa joka lämmittää. Näiden ansiosta jääkarhu tarkenee paremmin kylmässä ja ui pidempiä matkoja.

Susi

Koiran ja ketun sukulainen susi elää laumoissa, ja niille on tärkeä ymmärtää toinen toistaan. Ulvomisen ja muiden äänten lisäksi sudet keskustelevat kehollaan. Koirat käyttävät samanlaista kehonkieltä kuin sudet.

Opetelkaa sanomaan suden kielellä "ei":

Vilkaise sivulle. Nuolaise nopeasti huulia. Haukottele. Haukottele isosti. Käännä päätä sivulle. Käännä toiselle kylki.

Jos toinen ei vielääkään usko, täytyy sanoa kovasti "Ei", esimerkiksi murisemalla tai puremalla.

Ilves

Miksi ilveksen aitauksessa puiden ympärillä on peltiä? Ilves saalistaa väijymällä, ja kun saaliseläin tulee lähelle, se hyppää pitkän matkan saaliin kimppuun. Ilves saattaa väijyä maassa, tai kiivetä puuhun. Täällä ilves saattaisi puuhun kiivettyään loikata aidan yli, joten aitaa lähellä olevat puut on siksi suojattu. Leikkikentällä näette, kuinka kauas ilves pystyy hyppäämään.

Ahma

Onko ahma sukua ilvekselle, sudelle, karhulle vai näädälle? Ahma on nääteläin. Se on myös yksi Suomen suurpedoista, joita on yhteensä neljä. *Mitkä kolme muuta lajia ovat suurpetoja?* Karhu, susi, ilves.

Jos näette ahman liikkeellä, tarkkailkaa sen erikoista, keinuvaa liikkua. Tämä on nääteläimille tyypillinen tapa liikkua. Mitä muita nääteläimiä tiedätte? Näätä, minkki, vesikko, lumikko, kärppä, hilleri, saukko, mäyrä. Ahma on näistä kaikista suurin.

Leikkikenttä

Kokeilkaa kuinka pitkälle hyppäätte verrattuna eläimiin. Kuinka pitkälle ilves hyppää?

Metsäpeura

Monet sekottavat metsäpeuran poroon. Metsäpeura on nimensä mukaan metsien asukki, jonka vuoksi sillä on poroon verrattuna kapeammat sarvet ja pitkät jalat, jotta sen on helpompi liikkua lumihangessa ja puiden lomassa. *Tehkää käsistä sarvet. Kävelkää sarvet ylöspäin sojottaen seuraavan lajin luo.*

Jos metsäpeuroja ei näy, ne voivat olla taaemmassa aitauksessa. Näette sinne myskihärkien aitauksen jälkeen. Luontoonpalautusten, eläinten hyvinvoinnin sekä hoidon helpottamisen vuoksi niillä on useampi aitauksia käytössä.

Valkohäntäkauris

Mitä valkohäntäkauriin nimestä voi päätellä? Niillä on valkoinen häntä! Vaaran uhatessa kauriit pakenevat nostaen hännän pystyyn. Kauriilla on heikko näkö, mutta valkoinen häntä toimii "maalina" jota on helpompi seurata. Näin lauma pysyy yhdessä ja ne ovat paremmin turvassa pedoilta. Nostakaa käsi hännäksi ja seuratkaa toisianne seuraavalle aidalle.

Hirvi

Hirvi on Suomen suurin eläin. Onko opettaja yhtä pitkä kuin hirvi? *Mitatkaa "eläinpituus" hirvieläinkuvan luona.*

Punakettu

Nuuhkaiskaa ilmaa. Mikä täällä haisee? Miksi?

Monet eläimet merkkavat virtsaamalla ympäriinsä. Ketun virtsa on ihmisenkin nenään voimakkaan tuoksuista. Merkkamalla eläin viestii toisille lajitovereille erilaisia asioita, esim. "tämä alue on varattu, älä tule lähemmäs", tai "hoi naaraat, täällä olisi komea uros, tulkaa tänne".

Naali

Näettekö naalin. Minkä värinen se on? Punakettu on aina saman värinen. Naali on myös yksi kettulaji, mutta miksi se on kesällä ruskea ja lyhytkarvainen, ja taas talvella valkoinen ja paksuturkkinen?

Naali elää alueilla, jossa talvi on pitkä ja kylmä. Puita ei ole suojaamassa tuulelta, ja ainut suoja on itse kaivettu kolo maassa. Naalilla onkin kaikkiin maailman eläimiin verrattuna lämpimin turkki. Se selviää jopa -70 asteen pakkasissa lämpimän, valkoisen turkin ansiosta. Kesällä tämä turkki olisi liian lämmin, joten se vaihtaa lyhyempään karvaan kesäksi. Väri vaihtuu samalla, jotta se maastoutuu joko lumiseen tai sulaan maastoon ja olisi paremmin suojassa pedoilta.

Punakettu taas on sopeutunut metsiin. Sillä on monen koiran tavoin talvella paksu pohjavilla, joka keväällä irtoaa.

Myskihärkä

Myskihärkä on herkullinen saalis susille tai karhuille, mutta vaikea saalistettava. Myskihärkä elää laumoissa, ja pedon saapuessa ne eivät pakene, vaan aikuiset naaraat ja urokset kerääntyvät yhteen muodostaen suojaavan muurin susien ja poikasten väliin. Aikuinen myskihärkä on iso ja voimakas, joita pedot harvoin saalistavat. Poikaset, joita sanotaan kileiksi, pysyttelevät turvassa aikuisten takana. Yksinäinen myskihärkä olisi helpompi kohde.

Kun palaatte koululle, leikkikää myskihärkä -hippaa

Myskihärkähippa:

Jaa oppilaat kolmeen ryhmään. Yksi ryhmä on susia. Toinen ryhmä on aikuisia myskihärkiä, ja kolmas on niiden poikasia. Päätäkää missä on suden pesä, jossa kuvitellut sudenpoikaset odottavat nälkäisinä ruokaa.

Leikki alkaa niin, että kaikki myskihärät liikkuvat pelialueella rauhallisesti heinäa syöden. Sudet saapuvat ja yrittävät saalistaa (vain!) myskihärän kilejä, joita aikuiset suojelevat asettumalla susien ja kilien väliin. Kilien tehtävänä on pysytellä aikuisten takana.

Kun susi saa kilin kiinni, kaikki sudet auttavat raahaamaan sen suden pesään. Kili voi yrittää karata. Leikki loppuu kun yksi kili on saatu pesään.

Vaihtakaa rooleja. Mikäli leikki on liian helppo, voi ryhmien suhdelukua muuttaa.

Jälkipuinti:

Käykää läpi millaisia ajatuksia ja tunteita leikin aikana heräsi. Millaista oli olla susi, jonka pennut odottavat pesässä? Entä jälkeläisiään puolustava myskihärkä tai saaliin kohteena ollut pikkuinen kili?

Kaikilla leikissä olevilla on tietysti oikeus elää. Luonnon kiertokulkua on se, että joskus kili selviää, toisinaan susi saa ruokaa. Näin pysyy tasapaino.

